

هنوز چنددقیقه‌ای مانده تا صدای اذان از کوی و برزن شهر به گوشمان برسد، خورشید در حال خاموش شدن است و صدای ریبا میزبانان افطاری را به تکاپوی بیشتری برای کامل کردن سفره‌ها انداخته است. راهی مناطق مختلف مشهد شده‌ایم که در آن‌ها

به بهانه یک دورهمی ساده در شب‌های معنوی ماه میهمانی خدا، سفره‌ای برپا شده است؛ سفره‌ای که دل‌ها را به هم نزدیک‌تر و شب‌های رمضان را پر نشاط کرده است. حالا که بیشتر خانه‌ها آپارتمانی شده و از حیاط و باغچه در آن‌ها خبری نیست تا خانواده‌ها هنگام افطار و سحر دور هم جمع شوند، مدیریت شهری، امکان دورهمی اهالی مناطق سیزده‌گانه مشهد را با پهن کردن فرش و تدارک یک سفره ساده مهیا کرده است.

شاید این روزها به دلیل شرایط اقتصادی، رنگ سفره‌های افطار بیشتر خانواده‌ها نسبت به قبل، کم‌رنگ‌تر شده باشد، اما همه‌مان می‌دانیم دل‌خوش از هر چیزی مهم‌تر است. حالا دورهمی خانواده‌ها و مردم بر سر سفره‌های افطار در مناطق مختلف شهر، بهانه‌ای برای کنار هم بودن و دل‌خوش شده است.

پارک نصرت؛ محل دورهمی روزه‌داران در قلعه ساختمان

برای نشستن در کنار مردم و صرف افطاری ساده، مسیر شهرک شهید رجایی (قلعه ساختمان سابق) را در پیش می‌گیریم. پارک نصرت، همان نقطه‌ای است که برای دورهمی اهالی قلعه ساختمان پیش‌بینی شده است. مردم گوشه‌گوشه پارک و دور آب‌نما، زیرانداز انداخته‌اند و گرم صحبت هستند. جلوی در فرهنگ‌سرای نصرت در داخل پارک، فرش‌ها را پهن کرده و سجاده‌های نماز را مرتب چیده‌اند. عوامل برگزاری برنامه از بلندگو سرودهای مذهبی پخش می‌کنند و در همین حین به کارهای دیگر خود می‌رسند. تعدادی از خانواده‌ها رو به روی فرهنگ‌سرا، زیرانداز پهن کرده‌اند و منتظر اذان هستند و برخی دیگر ایستاده‌اند منتظر اقامه نماز جماعت.

مؤذن اذان می‌گوید و مردم، کوچک و بزرگ، به صف نماز جماعت می‌پیوندند. اینجا حتی بچه‌های کوچکی که شاید تعداد کلماتی که می‌توانند بگویند به انگشتان یک دست هم نرسد، ذوق دارند و در کنار صف نماز بزرگ‌ترها، رکوع و سجده می‌روند و زیرچشمی حواس‌پرتی به حرکت بعدی نماز گزارد است. مرد کوتاه‌قامتی که به دلیل مشکل جسمی، پاهایش به‌نسبت جثه‌اش کوچک‌تر است، خود را به صف می‌رساند. عصاهایی را که زیر کتف دارد روی زمین می‌گذارد و به نماز می‌ایستد.

اینجا، افطاری‌ها زرق و برقی ندارد، اما صفا دارد

گروهی از پسران دانش‌آموز که لباس‌های یک‌رنگ سبز مغز پسته‌ای به تن دارند و به یک تشکل هنری وابسته هستند، علاوه بر اینکه هر شب سرود اجرا می‌کنند، برای پهن کردن بساط افطار نیز کمک می‌کنند. جای، نان، پنیر و سبزی، افطاری ساده‌ای است که بچه‌ها روی دو سفره می‌چینند. دور یک سفره خانم‌ها و دور سفره دیگر، آقایان نشسته‌اند. اینجا، افطاری‌ها زرق و برقی ندارد، اما صفا و صمیمیت جای آن را می‌گیرد. هر کس، دیگری را برای خوردن می‌پای، مقدم می‌داند و به فرد بغل دستش تعارف می‌کند.

با تمام شدن افطار، برنامه‌های فرهنگ‌سرا تمام نمی‌شود؛ بلکه اینجا تا پاسی از شب برای مردم برنامه اجرا می‌کنند. معارف فرهنگی

شهرداری منطقه ۶ مشهد و مدیر فرهنگ‌سرای نصرت درباره جزئیات برنامه بهار جان‌ها به خبرنگار شهریار می‌گوید: برنامه از ۳۰ دقیقه پیش از اذان مغرب با پخش مناجات‌خوانی و آهنگ‌های مذهبی شروع می‌شود؛ «پس از آن اقامه نماز و سفره افطاری مختصری داریم. موضوع این برنامه‌ها میزبانی از سفره‌های افطاری مردم است؛ به همین دلیل سفره‌ای که پهن می‌شود شامل پنیر، سبزی و نان است و بخشی از هزینه‌ها با کمک خیران تأمین می‌شود. هدف از اینکه مردم افطاری‌های خود را کنار هم میل کنند، همدلی است. محوریت این برنامه افطاری نیست. درباره دیگر مراسم اینجا تراکت چاپ و در منازل منطقه، توزیع شده و از طریق پیامک و شبکه‌های مجازی نیز برنامه‌ها اطلاع‌رسانی شده است.»

پیاده رویی که پاتوق دورهمی روزه‌داران شده است

به یکی دیگر از مناطق شهر و مکانی که برای اجرای مراسم بهار جان‌ها مشخص شده است، می‌رویم. در منطقه یک و در خیابان ارشاد، میزو صندلی‌هایی که حاشیه خیابان چیده شده‌اند، همان سفره‌های ساده افطاری هستند که به‌همت شهرداری فراهم شده‌اند.

در اینجا قرار است دل‌چسبی نوشیدنی گرم اول افطار را آن‌ها مهمان‌مان کنند و سفره

ساده این شب‌های روشن را مردم از خانه به خیابان بیاورند. روی یک میز، دو سماور بزرگ گذاشته‌اند و لیوان‌ها را پر از چای لب‌سوز کرده‌اند. جوانی که یک جلیقه سبز به تن دارد، یک شاخه‌نیات در لیوان فرومی‌برد و می‌گوید: بفرا مید، روزه‌تان قبول! لیوان چای را برمی‌داریم و سر یکی از میزها می‌رویم. ساده خانواده‌ها فراهم شده است، می‌پرسیم، یک نوزاد دارند. خانواده دیگر چهار نفره هستند و با دو فرزند بازیگوش اینجا را انتخاب کرده‌اند. میز و صندلی‌های دیگر را هم چند جوان پر کرده‌اند.

با خانواده‌ای که در حال جمع‌وجور کردن بساط افطاری‌شان هستند، هم‌کلام می‌شویم. منزلشان همین نزدیکی‌هاست و از این تصمیم شهرداری که فضایی برای آوردن سفره‌های افطاری‌شان فراهم کرده است، راضی به نظر می‌رسند.

خانواده دیگر، سرشان شلوغ است؛ رتق وفتق امور دو کودک بازیگوش برای این زوج دشوار است. در فرصتی که خانم، فرزندانش را به سمت خودش فرامی‌خواند با همسرش گفت‌وگو می‌کنیم. می‌گوید از بولوار طبرسی به اینجا آمده‌اند، اما در شهر درباره این برنامه، اطلاع‌رسانی ندیده‌اند. او می‌افزاید: اگر برای اینجا و سایر مکان‌هایی که برای ماه رمضان فراهم کرده‌اند، اطلاع‌رسانی می‌شد، حال

هوای اینجا دیدنی‌تر بود. خانم هم دغدغه‌خود را ابیان می‌کند؛ با اینکه می‌دانند قرار است شهروندان برای افطار،

سفره‌های مهربانی در خیابان‌های شهر

روایتی از حال و هوای سفره‌های ساده افطار در مناطق مختلف مشهد

وختشان را اینجا بگذرانند، یک نمازخانه یا بخش کوچکی که بشود در آنجا نماز خواند، تدارک ندیده‌اند. کسانی مانند ما که از راه دور به اینجا آمده‌اند، تا بعداز افطار بخواهند خودشان را در خانه برسانند و نماز بخوانند، نمازشان قضا می‌شود. خانم میان سال دیگری هم تنها پشت یک میز نشسته است. وقتی از او درباره امکانی ساده خانواده‌ها فراهم شده است، می‌پرسیم، به ما می‌گوید: کاش در این محیط مناسب، جزء خوانی هم صورت می‌گرفت؛ البته چیزی از علاقه‌ما به این فضا کم نمی‌کند.

افطاری در جوار خیابان هنر

پشت این فضا، نمایشگاهی است که نامش «خیابان «هنر، فرهنگ و غذا» است. در این نمایشگاه، غرفه‌های صنایع دستی و خوراکی یک ماه برپاست و تولیدات سمن‌های مختلف از جمله معلولان هنرمند گروه باران و زنان سوادآموز حاشیه‌شهر به فروش می‌رسد. در کنار این غرفه‌ها، ایستگاه اجرای زنده نیز دایر شده است و دقایقی بعداز افطار، صدای شادای بخش مجرای این ایستگاه، مخاطبان را به خود می‌خواند. شعر و روایت و نقالی، از دیگر بخش‌های این نمایشگاه است.

همدلی مهمانان خدا

خیابان دانشجو، دیگر منطقه‌ای است که راهی آن می‌شویم. چندنفری در حال چیدن میزها در یک طرف بولوار مه‌ران واقع در تقاطع دانشجو

و برخی هم قرآن به دست، به صوت دلنشین قرآن، گوش دل و جان می‌سپارند. چند قدمی آن طرف‌تر از محل اقامه نماز و محفل قرآنی، صندلی‌هایی چیده شده است تا دیگر برنامه‌های این میهمانی، آنجا برگزار شود.

تعداد مردم کم‌کم زیاد می‌شود. کودکان یا مشغول بازی هستند یا در غرفه رنگ‌آمیزی، صورت‌هایشان را رنگ می‌کنند. در گوشه‌ای دیگر از محوطه هم جوانان و نوجوانان مشغول بازی با فوتبال دستی هستند و هیاهو و شور آنان سبب شده حتی بزرگ‌ترها مشتاق باشند که بازی آن‌ها را ببینند.

پس از تلاوت قرآن، مرشد با ضرب خود، نوای دلنشینی در محوطه ایجاد می‌کند. به قول محمدی، شهروندی که روی یکی از صندلی‌ها نشسته و به ضرب مرشد گوش می‌دهد، صدای مرشد در این شب‌های بهاری آرامش‌بخش است.

محمدی می‌گوید: برگزاری این گونه برنامه‌ها در دل‌ها هم معنویت و هم نشاط ایجاد می‌کند. این روزها مردم گرفتاری‌های بسیاری دارند، اما ماه رمضان بهانه‌ای شده است تا شب‌ها به اینجا بیایم و از برنامه‌هایی که برگزار می‌شود، لذت ببریم.

مرشدخوان که کارش تمام می‌شود، گروه موسیقی سنتی کار خود را آغاز می‌کند و قطعاتی می‌نوازد، اما جالب‌ترین قسمت برنامه که شور و نشاط مردم را بیشتر می‌کند، اجرای برنامه نقالی کودکي است که چنان زیبا برنامه اجرا می‌کند که اکثر مردمی که در محوطه حضور دارند، برای دیدن برنامه‌اش خود را به محل برگزاری می‌رسانند.

خانم سلطانی، یکی از ساکنان محله دانشجو، می‌گوید: از اجرای این برنامه‌ها در شب‌های ماه رمضان حس خوبی دارم. در کشورهای دیگر، ماه رمضان ماهی پر از جشن و شادی است و من هم امسال در محله خودم، این شادی را احساس می‌کنم.

البته پسر خانم سلطانی که ایرج نام دارد، برگزاری برنامه فرح در مساه مبارک رمضان را نشانگر متفاوت بودن این ماه نسبت به دیگر ماه‌های سال می‌داند. او معتقد است: برای نسل جوان برگزاری برنامه‌های جذاب در هر مناسبتی نشاط‌آور و انگیزه‌بخش است. ایرج ادامه می‌دهد: برگزاری این برنامه‌ها در محلات مختلف سبب می‌شود صمیمیت مردم با هم زیاد شود و حس هم‌محله‌ای بودن در اهالی افزایش یابد. من در همین چندروزی که به اینجا آمده‌ام، با هم‌محله‌ای‌های خود مهربان‌تر شده‌ام و از طرفی دوست‌دارم در این ماه به هم‌نوعان خودم بیشتر کمک کنم.

آخرین برنامه، اجرای حرکات ورزشی توسط یکی از گروه‌های ورزشی شهر است. جمعیت زیادی در محوطه دیده می‌شوند. علاوه بر آن‌هایی که برنامه‌ها را از روی صندلی دنبال می‌کنند، بسیاری دیگر از اهالی محله دانشجو هم در غرفه‌ها چرخ می‌زنند یا در کنار سماور بزرگ زغالی، چای می‌گیرند. روزه‌دارانی که می‌خواهند در دورهمی‌های ساده شب‌های ماه رمضان شرکت کنند، می‌توانند به یکی از این نشانی‌ها در مناطق سیزده‌گانه مشهد مراجعه کنند؛ منطقه یک بولوار خیام، تقاطع ارشاد؛ منطقه ۲ میدان معراج؛ منطقه ۳ ابتدای کال دروی، منطقه ۴ خیابان شهید علیمردانی یک، منطقه ۵ خیابان شهیدآوینی ۵؛ منطقه ۶ بوستان نصرت؛ منطقه ۷ طرّوق، بولوار شهیدساعی؛ منطقه ۸ خیابان شهیدنامجو ۲؛ منطقه ۹ بولوار هنرستان؛ منطقه ۱۰ انتهای بولوار اندیشه؛ منطقه ۱۱ تقاطع مه‌ران و دانشجو؛ منطقه ۱۲ امیریه ۳۱ و محمدیه ۲۰؛ منطقه ثامن نواب ۹، جنب حسینیة مددیان. ●

دریچه

چند دعا می‌خواند. همان‌طور که او دعا می‌کند، یکی دیگر از خادمان، برگه‌هایی را میان حاضران تقسیم می‌کند. با تمام شدن قرائت دعا و ذکر صلوات، خانمی که پشت تریبون نشسته علت توزیع برگه‌ها را توضیح می‌دهد: برگه‌هایی که به شما داده شد، برگه‌های مسابقه قرآنی ریحانه‌النبی است. ما هر روز مسابقه‌ای قرآنی میان حاضران برگزار و در پایان محفل، جوایزی به برندگان اهدا می‌کنیم.

صدای اذان بلندگوهای حرم امام‌رضاع)، از در و دیوارهای دارالقرآن به محفل قرآنی بانوان راه می‌یابد. با صدای اذان، چادرهای سفید و گل‌دار زنان، رنگی جدید به محفل قرآنی بانوان می‌بخشد؛ حی علی الصلوه.

نخستین محفل قرآنی روزه‌انه حرم رضوی همه‌روزه نیم‌ساعت بعداز اذان صبح در صحن انقلاب و جلسه دوم ترتیل‌خوانی از ساعت ۱۱ تا ۱۲ در رواق بزرگ امام‌خمینی(ره) برگزار می‌شود. محفل ترتیل‌خوانی سوم با نگاه منور علی‌بن موسی‌الرضاع) همه‌روزه از ساعت ۱۸ تا ۱۹ در ایوان مقصوره مسجد گوهرشاد، پذیرای زائران و مجاوران حرم رضوی است. رواق مبارکه حضرت زهرا(س) نیز همه‌روزه از ساعت ۹:۴۵ تا ۱۲:۱۵ میزبان محفل ترتیل‌خوانی خواهران است. از ساعت ۹ تا ۱۰ صبح در رواق دارالمرحمة از ساعت ۱۸ تا ۱۹ در رواق غدیر نیز برنامه‌های قرآنی حرم رضوی در ایام ماه ربیع‌و برکت رمضان برگزار می‌شود. محفل قرآنی «مهمانی خدا» ویژه نوجوانان زائر و مجاور با نگاه قدسی رضوی نیز همه‌روزه از ساعت ۱۸ تا ۱۹:۱۵ در دارالقرآن‌الکریم حرم مطهر رضوی برگزار می‌شود. ●

مسابقه قرآنی

آیه‌های یائنی با ذکر چند صلوات بلند به پایان رسید. یکی از بانوان مسئول از پشت تریبون

صبح‌های جمعه حرم در رمضان، با ماه‌های دیگرش در شلوغی و خلوتی فرقی ندارد. صحن‌ها و رواق‌های حرم، پر از زائرانی است که با دها ن روزه به زیارت آمده‌اند. هر کسی گوشه‌ای را برای خلوت دلش با امام‌مهربانی انتخاب کرده است و زیر لب دعا می‌خواند. برخی از زائران کنار گل‌های داخل صحن به چرخش پروانه‌هایی که این روزها مهمان مشهدی‌ها هستند، چشم دوخته‌اند. عده‌ای هم چشم از گنبد طلا بر نمی‌دارند؛ انگار برای این افراد چرخش پروانه‌ها و گردش زائران و مجاوران، نمی‌تواند دلیلی برای سوگو رفتن چشمشان به این سمت و آن سمت باشد. فقط چشم به گنبد طلا دارند. از بلندگوها صدای قرآن‌خوانی می‌آید.

طبق برنامه‌های اعلام‌شده برای ماه میهمانی خدا، هر روز و در ۷مرحله، محفل انس با قرآن و ترتیل‌خوانی در حرم مطهر رضوی برگزار می‌شود؛ محفلی‌هایی برای خانم‌ها و آقایان در رواق‌هایی مشخص.

جمعه‌ای که گذشت راهی محفل ترتیل‌خوانی بانوان شدیم. نشانی محفل ترتیل‌خوانی خواهران را از خادم حرم امام‌رضاع) که می‌پرسیم، می‌گویند هر روز ترتیل‌خوانی خواهران در رواق حضرت زهرا(س) برگزار می‌شود، اما چون امروز (پازدهمین روز رمضان) جمعه‌است، محفل ترتیل‌خوانی در دارالقرآن برگزار می‌شود. نشانی دارالقرآن را این‌طور می‌دهند: باید به صحن جمهوری اسلامی بروید. دارالقرآن کنار ایوان طلا و ترسیده به کفشداری ۱۵ است. روی یک بنر، اسم دارالقرآن

طبق برنامه‌های اعلام‌شده برای ماه میهمانی خدا، هر روز و در ۷مرحله، محفل انس با قرآن و ترتیل‌خوانی در حرم مطهر رضوی برگزار می‌شود؛ محفلی‌هایی برای خانم‌ها و آقایان در رواق‌هایی مشخص.